

CONDITIONALITEIT – NITRAATRICHTLIJN (RBE 2)

2024

Om de waterkwaliteit in Vlaanderen te verbeteren en in lijn te brengen met de Europese doelstellingen zorgen het mestdecreet en zijn uitvoeringsbesluiten voor de omzetting van de Richtlijn voor de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (91/676/ EEG) in Vlaamse wetgeving. De Mestbank van de Vlaamse Landmaatschappij staat in voor de praktische uitvoering van het mestdecreet.

Deze fiche verduidelijkt welke maatregelen op basis van de nitraatrichtlijn onder de conditionaliteit zullen opgevolgd worden.

- ▶ Respecteer de uitrijregeling voor meststoffen
- ▶ Zorg voor voldoende opslagcapaciteit
- ▶ Respecteer de voorwaarden voor de opslag van dierlijke mest
- ▶ Leef de regels voor de opslag van meststoffen op landbouwgrond na
- ▶ Respecteer het verbod op mestlozing
- ▶ Leef de regels voor het inzaaien van vanggewassen na
- ▶ Respecteer het verbod op mestspreading langs waterlopen of op drassig land of op steile hellingen
- ▶ Zorg voor een emissiearme aanwending van mest
- ▶ Hou het kunstmestregister bij
- ▶ Zorg voor een correcte mestbalans

1 VERPLICHTINGEN IN HET KADER VAN DE NITRAATRICHTLIJN

1.1 UITRIJREGELING VOOR MESTSTOFFEN

Bemesting gebeurt best op een ogenblik dat het gewas stikstof nodig heeft voor de vorming van bladeren en wortels. Dan zijn de hoeveelheden stikstof die in het grond- en oppervlaktewater terechtkomen door uitspoeling relatief kleiner. Om die reden is het spreiden van mest aan vaste regels onderworpen en in bepaalde periodes niet toegestaan. U moet het uitrijverbod voor mest naleven.

Met de wijzigingen van het mestdecreet (MAP 6) is de uitrijregeling geharmoniseerd. Daardoor krijgen meststoffen met gelijkaardige eigenschappen op vlak van stikstofvrijstelling, dezelfde uitrijregeling. Het type meststof bepaalt m.a.w. in welke periode de meststof mag opgebracht worden en onder welke voorwaarden. De meststoffen zijn opgedeeld in drie types:

► **meststoffen van type 1:** stalmest, champost en traagwerkende meststoffen

- > stalmest: een mengsel van stro en uitwerpselen van runderen, paarden, schapen, geiten of varkens, met een drogestofgehalte van minimaal 20 procent. De vaste mest in het mengsel moet afkomstig zijn van dieren die zijn gehuisvest in ingestrooide stallen of van het bewerken van dierlijke mest met stro. Mengsels met uitwerpselen van pluimvee worden niet beschouwd als stalmest.
- > champost: afgeogste champignonmest, die overblijft na het telen van champignons.
- > traagwerkende meststoffen: gecertificeerde gft- en groencompost of bewerkte dierlijke mest en andere meststoffen met een attest als traagwerkende meststof.

► **meststoffen van type 2: alle meststoffen die niet tot type 1 of 3 behoren**

► **meststoffen van type 3: kunstmest, spuistroom en effluenten**

- > kunstmest;
- > spuistroom: drainwater dat niet hergebruikt wordt als voedingswater, afkomstig van de teelt van planten op groeimedium;
- > effluenten: meststoffen ontstaan uit de biologische behandeling van dierlijke of andere meststoffen door middel van nitrificatie of denitrificatie, met uitzondering van het ontstane slib van de biologische verwerking.

De uitrijperiode is voor bepaalde types meststoffen daarnaast afhankelijk van:

- de **teelt** (akkerland, grasland of specifieke teelten) en
- het **bodemtype** (zware kleigrond of niet).

Meer uitleg over de uitrijregeling, vind u terug op de pagina [uitrijregeling](#) van de website van de Vlaamse Landmaatschappij.

Daar kunt u aan de hand van de volgende overzichten nagaan welke meststoffen wanneer mogen uitgereden worden en wat de bijkomende voorwaarden zijn:

- [overzicht van de uitrijregeling volgens het type meststof](#):
- [overzicht van de uitrijregeling volgens de teelt en het bodemtype](#) (grasland, akkerland, zware klei of niet).

Overigens is het **verboden** om dierlijke mest, andere meststoffen of kunstmest te spreiden:

- op alle zondagen en feestdagen, met uitzondering van kunstmest;
- vóór zonsopgang en na zonsondergang.

1.2 VOLDOENDE OPSLAGCAPACITEIT

Elk landbouwbedrijf moet beschikken over een mestopslagcapaciteit voor dierlijke mest van ten minste:

- 9 maanden voor dieren die steeds op stal staan;
- 6 maanden voor dieren met buitenloop;
- 3 maanden voor stalmest.

De tijdelijke opslag van vaste dierlijke mest op landbouwgrond of op de kopakker (het uiteinde van het veld) telt niet mee als permanente opslagcapaciteit

De verplichting geldt niet als u kan aantonen dat elke hoeveelheid mest boven de werkelijke opslagcapaciteit op een voor het leefmilieu onschadelijke wijze zal worden verwijderd.

1.3 VOORWAARDEN VOOR DE OPSLAG VAN DIERLIJKE MEST

Om verliezen naar het milieu te voorkomen moet de opslag van dierlijke mest voldoen aan bepaalde voorwaarden:

1.3.1 De voorwaarden voor vaste dierlijke mest

De voorwaarden voor vaste dierlijke mest zijn:

- ▶ de mestopslag is omgeven door mestdichte wanden;
- ▶ het drain- en regenwater wordt opgevangen en verzameld in mestdichte gesloten opslagruimten (aalputten);
- ▶ er zijn geen afleidingskanalen of overstorten naar oppervlaktewater, openbare riolering, grondwater, kunstmatige afvoerwegen voor regenwater of naar verliesputten.

1.3.2 De voorwaarden voor mengmest

De voorwaarden voor mengmest zijn:

- ▶ er zijn geen afleidingskanalen of overstorten naar oppervlaktewater, openbare riolering, grondwater, kunstmatige afvoerwegen voor regenwater of naar verliesputten;
- ▶ er zijn mestdichte voorzieningen om gemorste mengmest op te vangen. Opslagplaatsen voor mengmest moeten afgesloten zijn van de buitenlucht.

De bodem en wanden moeten mestdicht zijn en vervaardigd uit duurzame materialen.

1.4 VOORWAARDEN VOOR OPSLAG VAN MESTSTOFFEN OP LANDBOUWGROND

Volgens het gewijzigde mestdecreet (MAP 6) is de opslag van meststoffen van type 1 (stalmest, champost en traagwerkende meststoffen) op landbouwgrond toegestaan vóór het uitspreiden. Meststoffen van type 2 en 3 mogen niet opgeslagen worden op landbouwgrond of de kopakker.

Het opslaan van type 1 meststoffen op landbouwgrond, moet aan de volgende regels voldoen:

- ▶ Er mag op het perceel niet meer mest worden opgeslagen dan er zal worden uitgespreid.
- ▶ De afstand tot de perceelsgrens en het oppervlaktewater bedraagt minstens 10 meter. Bij regen voorkomt dit afvloeien van mestsappen buiten het perceel. Let vooral op bij hellende percelen, aangezien de landbouwer in alle omstandigheden moet voorkomen dat mestsappen afvloeien buiten het perceel ook al heeft hij de afstandsregels gerespecteerd.
- ▶ De afstand tot woningen van derden of tot publiek toegankelijke gebouwen bedraagt minstens 100 meter. Dat minimaliseert de geurhinder.
- ▶ In de periode van 1 november t.e.m. 15 januari, moet de opslag afgedekt zijn op een luchtdoorlatende, semipermeabele wijze die verhindert dat er regenwater insijpelt.
- ▶ Buiten de periode van 1 november t.e.m. 15 januari hoeft de opslag van type 1 meststoffen niet afgedekt te zijn op voorwaarde dat de meststoffen niet langer dan twee maanden vóór het uitspreiden worden opgeslagen.
- ▶ De opslag van boerderijcompost en gecertificeerde gft- en groencompost hoeft niet afgedekt te worden en mag langer dan twee maanden vóór het uitspreiden worden opgeslagen.

1.5 VERBOD OP MESTLOZING

U mag geen dierlijke mest, andere meststoffen of kunstmest lozen of storten in openbare rioleringen, oppervlaktewateren, grondwater, evenals op openbare wegen, bermen en op alle andere plaatsen die geen landbouwgrond of groeimedium zijn.

1.6 INZAAIEN VAN VANGGEWASSEN

Volgens het gewijzigde mestdecreet (MAP 6) moeten landbouwers meer vanggewassen inzaaien, om directe verliezen van nutriënten tegen te gaan. 'Vanggewas' is een specifiek begrip in het Mestdecreet. Het is een niet-vlinderbloemige groenbedekker of een mengsel van niet-vlinderbloemige groenbedekkers of een mengsel van gras en klaver dat ingezaaid wordt na het oogsten van de hoofdteelt. De 'teelttabel' met de vanggewassen vindt u terug op de pagina [verplichting tot het inzaaien van vanggewassen](#) op de website van de Vlaamse Landmaatschappij. Teelten die niet in deze lijst van vanggewassen voorkomen en die u na de oogst van de hoofdteelt als nateelt inzaait (bijv. wintergranen, wintergroenten,..) tellen niet mee om te voldoen aan de verplichte oppervlakte vanggewassen.

Regionale en lokale verschillen in de waterkwaliteit vereisen verschillende maatregelen. In gebieden waar nog een grote verbetering van de waterkwaliteit moet gerealiseerd worden, zijn strengere maatregelen nodig dan in gebieden waar de waterkwaliteitsdoelstellingen bijna of al gerealiseerd zijn. Daarom wordt in MAP 6 de overstap gemaakt naar een nieuwe, meer verfijnde indeling van Vlaanderen in 4 gebiedstypes:

- ▶ gebiedstype 0: waterkwaliteitsdoelstelling is gehaald;
- ▶ gebiedstype 1: waterkwaliteitsdoelstelling is in zicht;
- ▶ gebiedstype 2: middelgrote afstand tot de waterkwaliteitsdoelstelling;
- ▶ gebiedstype 3: grote afstand tot de waterkwaliteitsdoelstelling.

Die nieuwe indeling in gebiedstypes, vervangt de vroegere afbakening van de focusgebieden.

Als basisregel geldt dat u op percelen in gebiedstype 1, 2 en 3, die geen zware kleigrond zijn, na een hoofdteelt, die uiterlijk op 31 augustus werd geoogst, uiterlijk op 15 september een vanggewas moet inzaaien, tenzij u er een nateelt inzaait.

Het vanggewas moet minstens tot de volgende data worden aangehouden:

- ▶ op percelen gelegen in de landbouwstreek 'de Leemstreek': minstens tot en met 30 november;
- ▶ op alle andere percelen: minstens tot en met 31 januari van het volgende jaar.

Extra maatregelen gelden voor landbouwers met percelen in gebiedstype 2 en 3. Zij moeten een toenemend percentage vanggewassen of laag-risico nateelten inzaaien. Voor de inzaai van de nateelt is geen inzaaidatum bepaald. Jaarlijks berekent de Mestbank het doelareaal van elke landbouwer. Het doelareaal is de minimum oppervlakte bouwland in gebiedstype 2 en 3, waarop de landbouwer een vanggewas of laag-risico nateelt moet inzaaien. Hoe de Mestbank het doelareaal bepaalt, is terug te vinden op de pagina [Berekening referentiepercentage](#) van de website van de Vlaamse Landmaatschappij.

Het vanggewas op percelen in gebiedstype 2 en 3 moet minstens tot de volgende data worden aangehouden:

- ▶ op de zware kleigronden: minstens tot en met 15 oktober;
- ▶ op percelen gelegen in de landbouwstreek 'de Leemstreek', die geen zware kleigronden zijn: minstens tot en met 30 november;
- ▶ op alle andere percelen: minstens tot en met 31 januari van het volgende jaar

Alle relevante informatie over de verplichte inzaai van vanggewassen heeft de Vlaamse Landmaatschappij samen gebracht in de 'fiche vanggewassen' op de pagina [Verplichting tot het inzaaien van vanggewassen](#) op hun website.

1.7 VERBOD OP MESTSPREIDING LANGS WATERLOPEN OF OP DRASSIG LAND OF OP STEILE HELLINGEN

Het is verboden meststoffen op of in de bodem te brengen (met uitzondering van bemesting door rechtstreekse uitscheiding):

- ▶ tot 5 meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud van een waterloop;
- ▶ tot 10 meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud van een waterloop die gelegen is in het Vlaams Ecologisch Netwerk;
- ▶ tot 10 meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud van een waterloop, als een helling grenst aan een waterloop.

De hier bedoelde waterlopen zijn alle oppervlaktewaterlichamen. Dit zijn alle waterlopen uit de Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA, op e-loket aangeduid in het blauw) en alle oppervlaktewaterlichamen die geen deel uitmaken van het VHA waterloppennetwerk (op e-loket aangeduid in het paars).

Bij mestspreading op drassig, ondergelopen, bevroren of besneeuwd land bestaat een groot risico dat de voedingsstoffen aanwezig in de mest afspoelen naar oppervlaktewateren. Daarom is het in die omstandigheden verboden mest op land te brengen.

Drassige gronden zijn plaatsen waar de grondwatertafel zich op het ogenblik van de bemesting op minder dan 20 cm onder het maaiveld bevindt.

Op landbouwgronden met een hellingsgraad van meer dan 8% moeten meststoffen op de volgende wijze op of in de bodem gebracht worden:

- ▶ op beteelde hellingen is voor het op of in de bodem brengen van vloeibare dierlijke mest of vloeibare andere meststoffen, zode-injectie of mestinjectie verplicht;
- ▶ op niet-beteelde hellingen is voor het op of in de bodem brengen van dierlijke mest, andere meststoffen en kunstmest, mestinjectie of directe onderwerking in één werkgang verplicht. In afwijking hiervan moeten vaste dierlijke mest, vaste andere meststoffen en kunstmest in vaste vorm binnen het uur na de aanwending ondergewerkt worden.

Het op of in de bodem brengen van kunstmest of dierlijke mest, met uitzondering van rechtstreekse uitscheiding door begrazing, is verboden op percelen landbouwgrond met een gemiddeld hellingspercentage hoger dan of gelijk aan 15 %.

1.8 EMISSIEARME AANWENDING VAN MEST

Dierlijke mest en andere meststoffen moet u emissiearm op of in de bodem brengen. Dit betekent dat:

- ▶ bij bemesting de toegediende meststoffen niet mogen afspoelen;
- ▶ u zowel stalmest, champost als andere meststoffen, die arm zijn aan ammoniakale stikstof, binnen 24 uur na het opbrengen moeten inwerken. Deze verplichting geldt echter niet indien u stalmest of champost op grasland opbrengt;
- ▶ u voor dierlijke mest en andere meststoffen die niet onder het bovenvermelde punt vallen, de volgende technieken moet toepassen:
 - > voor grasland: zode-injectie ofwel sleepslangtechniek ofwel sleufkouter;
 - > voor niet-beteelde landbouwgrond: mestinjectie of het in twee opeenvolgende werkgangen uitspreiden en inwerken van de mest, waarbij de mest binnen twee uur na het uitspreiden moet zijn ingewerkt op het perceel in kwestie, maar op zaterdagen is het verplicht om de dierlijke mest onmiddellijk in te werken;
 - > voor beteelde landbouwgronden andere dan grasland: mestinjectie of sleepslangtechniek.

1.9 BIJHOUDEN VAN KUNSTMESTREGISTER

Kunstmest is elke stof die stikstof- of fosforverbindingen bevat en die op het land wordt gebruikt ter bevordering van de gewasgroei, en die met een industrieel proces vervaardigd werd, met inbegrip van het ammoniumsulfaat uit spuiwater (Art 3, §5 Mestdecreet).

Het is verplicht een kunstmestregister bij te houden. In het gebruiksregister houdt u het gebruik van kunstmest op percelen in Vlaanderen bij alsook de gegevens van de meststof, datum van gebruik en identificatie van het perceel. Het gebruiksregister moet u uiterlijk de 7de dag na het gebruik (het opbrengen) invullen.

1.10 CORRECTE MESTBALANS

De mestbalans is een instrument om na te gaan of de productie, het gebruik en de aan- en afvoer van meststoffen op een land- of tuinbouwbedrijf in evenwicht zijn. De Mestbank berekent de mestbalans van een productiejaar onder meer op basis van de gegevens in de mestbankaangifte, de verzamelaanvraag van het Departement Landbouw en Visserij en de mesttransporten. Er wordt altijd een mestbalans opgemaakt voor stikstof én fosfaat. Een mestbalans kan pas berekend worden nadat het productiejaar voorbij is en als alle noodzakelijke gegevens definitief beschikbaar zijn bij de Mestbank.

De Mestbank gebruikt de mestbalans in de risicoanalyse voor de selectie van bedrijven die worden onderworpen aan een doorlichting. Niet zozeer het eindresultaat van de mestbalans, maar vooral de interne samenhang van de verschillende elementen in de mestbalans is een belangrijk criterium. Als na een doorlichting blijkt dat een bedrijf nutriëntenverliezen heeft naar het milieu, kan de Mestbank boetes en/of maatregelen opleggen en kan een sanctie in het kader van de conditionaliteit toegepast worden.

2 GOED OM WETEN

- De Mestbank van de Vlaamse Landmaatschappij staat in voor de praktische uitvoering van het mestdecreet. Voor meer informatie over de beheerseisen die voortvloeien uit het mestdecreet kunt u steeds een beroep doen op de Mestbank.

Kunstmatige creatie van voordelen

Iedere vorm van bedrijfsorganisatie of aangifte die artificieel opgezet wordt met het oog op het veilig stellen van steunbetalingen of het verkrijgen van meer betalingen, evenals het ontlopen van verplichtingen zoals conditionaliteit ... wordt beschouwd als 'het kunstmatig creëren van voorwaarden om een voordeel te bekomen' conform artikel 62 van verordening (EU) nr. 2021/2116. Deze beoordeling zal over campagnes heen gebeuren en kan aanleiding geven tot correctieve acties.

Disclaimer

Het Vlaams Gewest heeft deze fiches met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld op basis van de meest actuele beschikbare informatie. Het Vlaams Gewest kan evenwel geen enkele garantie geven omtrent de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze fiches. U mag deze informatie niet als een persoonlijk, professioneel of juridisch advies of een equivalent daarvan beschouwen. Het Vlaams Gewest/de Vlaamse Gemeenschap kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor schade die u zou ondervinden door het gebruik van de informatie die in deze fiches/website is opgenomen.